

1952. január - február hó

HIRÜNK A VILÁGBAN

Szerk. és kiadóhiv.:
P. O. Box 1005
Washington D. C., USA.

Magyar Kulturális Figyelő
Hungarian Monthly
Megjelenik havonta

Előfizetés USA-ban: egész évre 4.-\$,
félévre 2.- \$; Más országban: havi
2 coupon.

JAVITSUK HIRÜNKET!

írta: Teleki Géza

v. vallás- és közoktatásügyi miniszter

E cikk írója, Teleki Géza, a mártírhalált halt nagy magyar államférfi, Teleki Pál fia; volt kolozsvári egyetemi tanár, majd tagja a magyar fegyverszüneti delegációnak, 1945-ben kultuszminiszter. 1949-ben menekült Nyugatra, jelenleg a Virginia-University tanára.

Cikkében a legfontosabb emigrációs feladatok egyikét taglalja. Lapunk ezzel megnyitja régióta tervezett ankétjét. Hozzászólásokat szívesen fogadunk s lapunk terjedelméhez mérten közlünk is.

A népek társadalmában minden népek megvan a maga híre. Jó vagy rossz, jelen vagy múltbeli, általánosan vagy csak kevesek által ismert híre.

A magyarságnak is megvan a maga híre. Sokat ugyan nem tudnak róla, de azt, amit tudnak, többnyire sem nem sok, sem nem jó. Mi lehet ennek az oka? Vagy talán inkább okai? Mert több oka van, a sokrétű cselekvések és nemcselekvések megfelelően.

Kezdjük a mások okozta rossz hírnévvel. Mert ez könnyebben érthető. Ne rökönnyödjünk meg; azon, hogy ábrázatunk és hírnevünk másoknak nem tetszik. Mindenki és minden nép is szereti az önmaga hibáit a más népek erőnyeinél. De kifelé önmagát igyekszik szépnek, okosnak, becsületesnek bemutatni — sok esetben a mások erőnyeinek sárbatiprásával, kifigurázásával, lekicsinylésével, vagy elhallgatásával, de hibáinak kimutatásával és állandó vádaskodással. Teszi ezt pedig személyes sérelmi okokból, gazdasági versenyszükségből, politikai megfontolásból kifolyólag. Ha másról jót mondhatna, úgy inkább elhallgatja azt, mert hiszen önmagának árthatna vele.

De vannak egyéb okok is a mások elbírálása esetében. Az egyik az általánosítás igen

elterjedt szokása, a másik a műveletlenség, s a harmadik a meg nem érteni tudás, mely sok esetben nem akarás eredménye. Sok olyan személy mondott véleményt a magyarságról, aki kritikai beállítottságú és keresve keresett sokszor hibákat nálunk, hogy azzal az ömaga elmaradottságát palástolja. Ez nem is csodálatos a mai anyagias világban, ahol az érdekek uralkodnak, s ezen érdekekhez igazolást kell keresni.

Mindezekből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy más népektől nem várhatjuk hírnök javítását. Ne is várjuk és ne is reménykedjünk benne.

De mi a saját hibáink, amelyek rossz hírnököt, vagy hírnélküliségünket előidéznek? Sok van ilyen; az érdeklődéshány, a beképzeltség, a jobban tudni akarás többnyire alapos tudás nélkül, az általánosítás, a helytelen beállítás, érzelmi motívumok és sok más. Meg vagyunk győződve arról, hogy ami egyszer megvan, az önmagát hirdeti és sértődve állapítjuk meg, hogy rólunk nem tudnak eleget, esetleg semmit. Ezek nem önmagukban véve rossz tulajdonságok. Csak hibák annyiban, hogy hírnök a nemzetek közti elhanyagoltá válik és ezt azután szívünkre vesszük.

Hogy tudunk ezen segíteni? Miképp tudunk ezen változtatni? Itt választás előtt állunk: hirdethetjük mások hibáit és ezáltal nivellálhatunk lefelé. Ehhez csak ész s a propagandában való némi képzettség kell. Eredménye, hogy erkölcsi vonalon mi is a korpa közé keveredünk és ezért a legnagyobb disznók esznek meg sorra. A másik út önmagunk eredményeinek hirdetése tárgyilagos alapon, megengedve magunknak a szubjektív stílust, ahol az tradíciókkal és személyiségünkkel egyező. Választuk inkább ez utóbbi utat. Ez annyit jelent, hogy igyekezzünk való értékeinket helyes be-

állításban és az összehasonlításban való felkészültséggel terjeszteni. Igyekezzünk minden szavunkkal és tettünkkel a magyarság nevét ismertté és nem hirhedtté tenni, igyekezzünk a magunk kultúrájának értékeit a világ elé tárni azok helyes ismerete és mérlegelése alapján.

Hírünk javításának módja három lépésben történhetik csak. Először meg kell tanulnunk saját történelmünket, irodalmunkat, művészetünket, tudományos tevékenységeinket, tehát a magyar kultúrát magunkban élővé kell tenni. Másodsorban össze kell hasonlítanunk a világ többi nemzetének kultúrájával, fejlődésével, igényeivel és mérlegre tennünk jó és rossz értékeinket szemben a más nemzetekével. Harmadsorban hírünk terjesztését meg kell valószínűsíteni s azt lehetőleg egységes felfogással és rendszeres lépésekben.

A két első feladat felkészülést jelent. Ezekhez a feladatokhoz tartozik a magyar nyelv tökéletesítése és legalább egy más nyelv tökéletes ismerete. Mert csak ezen keresztül tudjuk majd kifejezni magunkat mások fölé s az o nyelvükben és gondolkodásmódjukban élővé tenni a magyar fogalmakat, életet, értékeket. Ezek tehát önképzési feladatok és előnyére válnak az egyénnek épúgy, mint a nemzetnek s a nemzetnek keresztül újból az egyénnek.

A két első feladathoz szükségünk van tehát tanulmányi anyagra. Az idegen nemzeteké könnyen beszerezhető. A sajátunkat elő kell teremteni, mégpedig a következő módon: 1./ Egy egységesen és következetesen szerkesztett folyóirattal 2./ Könyvsorozatok kiadásával (történelem, földrajz, irodalom, művészet, jog stb.). A folyóirat tartalmazzná egyrészt a hírünk mai állapotról való tájékoztatást (e szerepet tölti be a „Hírünk a világban”), másrészt az általános tudnivalókat és a rendelkezésre álló alapanyag beszerezhetőségének helyét és módját. A könyvsorozat pedig „M a g y a r számkivetettek kis könyvtára” néven indulhatna el. E két feladattal párhuzamos az anyag- és adatgyűjtés és annak feldolgozása egy helyen: személyekről, eseményekről, hallottakról, stb. Ez volna a magyar számkivetés fülc és regisztrálója. Erre azért van szükség, mert pontos tájékozottsággal kell bírunk arról, hogy miképp vélekednek rólunk a világ tájain. Nem az önmagunk vágyálmainak és érzéseinek közlése és összegyűjtése ez, hanem a valóságos helyzet száraz leírása.

Ha mindez már működik — és nem kell tökéletes legyen, mert tökéletes a világban nem

létezik — akkor lehet és kívánatos a külvilágot felvilágosítani magunkról. Tehát ha fel vagyunk készítve és fel lettünk készítve olyanok részéről, akik értenek az egyes szakmákhoz és kérdésekhez, kilépünk a világba. Hogyan? Két módon: a személyi érintkezés és befolyásolás vonalán egyrészt és az aktív felvilágosítási tevékenység szintjén másrészt.

A személyi érintkezés egyike a legfontosabbaknak. Hisz sokan e szerint ítélnék meg egy nemzetet. Ezért önmagunkkal és nemzetünkkel szemben legyünk becsületesek: mondjunk és állítsunk magunkról és másokról annyit, amennyit bizonyítani is tudunk ha kell. Legyünk őszinték, de legyen kialakult véleményünk a magunk és mások ügyeiről és életéről.

Az aktív felvilágosítás munkája több vonalon és szerteágazóan is folyhatik. Elsősorban igyekezzünk mindenütt magyar társadalmi életet teremteni és ebbe más nemzetiségűeket bekapcsolni. Majd szervezzünk, ahol csak lehet, előadásokat. Ezek az előadások ne kizárólagosan magyar tárgyúak legyenek, hanem inkább összehasonlító előadások a magyar és helyi viszonyok, szokások, történelem, stb. terén. De lehetnek szűken szakmaiak is, mindig valamely magyar alaphanggal benne. Igyekezzünk, ha fáradságos is, oly anyagot előkészíteni, megírni, amelyet a rádiók programjukba vehetnek és közérdeklődésre tarthatnak számot. V a g y írjunk idegen újságokba és folyóiratokba cikkeket. Ha valaki ért hozzá, próbáljon a tankönyvirásba bekapcsolódni, ott ahol éppen éli.

Továbbá gyűjtsön anyagot a jövőre, tapasztalatait írja le és közölje ha lehet a „Hírünk”-kel. Fordítson magyarról idegen nyelvre könyveket, vagy egyebet és ha nem tudja mit, forduljon tanácsért a „Hírünk”-höz. Minden novella, minden örök magyar irodalmi érték, zenei ismertetés, művészeti essay egy-egy mérföldkő hírünk javítására. S ahol lehet, igyekezzünk magyar tárgyú munkát idegen nyelven kiadatni. Ennek sikere személyi megjelenésén és az anyag érdekességén múlik. Ismertessük meg a világgal költőinket, íróinkat, művészeinket, politikai íróinkat, államférfiainkat és így nemzetünket.

Idegennyelvi magyartárgyú folyóiratok megindítása talán egyik legfontosabb teendőnk. Főleg világnyelveken: angol, francia, német, spanyol nyelven. Ez anyagiaktól is függ. De talán
(Folytatása a 8. oldalon)

Hírünk Spanyolországban

Írta: Megyer József

Hogy a spanyolok könyvekben mit írtak meg rólunk, azt most nem vizsgálom. Ezekből a jegyzetkből csak az derül ki, hogy a köztudatban mi minden járul hozzá a magyarságról alkotott kép kialakításához.

A spanyol ember lelkében Magyarország úgy él, mint „Szent István országa”. Tankönyveik így neveznek és ez a jellemzés kitörölhetetlen je g y k é n t marad meg minden diák emlékezetében. Az az egyetemi hallgató, aki Almeriában a szállodáig elkísért engem, rögtön Szent István országáról kezdett érdeklődni, mikor megtudta, hogy magyar vagyok. S a malagai püspök is az elmúlt esztendőben finom tapintattal Szent István napját választotta ki alkalmul, hogy székesegyházában hívei előtt valamennyiük nevében a magyarországi egyházüldözés és a deportálások ellen tiltakozzék.

Szentjeink közül Szent Erzsébet a legnépszerűbb az Ibér-félszigeten. Sok spanyol nő viseli a nevét s következetesen hozzáteszik, hogy az ő védőszentjük „Santa Isabel de Hungria”. Egy katalán tanítónőnek nemcsak Szent Erzsébet életrajzát kellett elmondanom, hanem fonetikus jegyekkel le kellett írnom az Erzsébet, Erzsi, Erzsók, Bözse, Bözsi szavakat s nagy igyekezettel próbálta megtanulni valamennyit, hogy védőszentje nevének magyar változatait is ismerje.

Szent Erzsébetnek templomai is vannak Spanyolországban. Las Palmas tisztviselőtelepének plébániatemploma az ő tiszteletére van szentelve. Plébánosa nagy örömmel mutogatta a templom freskóit, melyek mind Szent Erzsébet életével vannak kapcsolatban. De tudott ő még többet is rólunk. Pl. a Szent Korona jelenlegi sorsáról érdeklődve spanyol kíséromnek egészen pontosan leadta a Szent Korona „tanát”. Úgy, amint azt mi annak idején a történelem órán tanultuk.

Magyar szempontból sokat köszönhetünk Antonio Sancho mal-

lorcai kanonoknak, aki Tóth Tihamér, Prohászka és Schütz Antal műveiből már eddig is sokat lefordított spanyolra. Alig akad iskolai, vagy papi könyvtár, ahol a három magyar egyházi klasszikus művei ne volnának meg. Különösen Tóth Tihamér népszerű az ifjúság körében. A Kanári-szigetek között utazgatva útítársam egy fiatal technikus volt. A megismerkedés után mindjárt azzal kezdte, hogy van egy nagyon jó magyar barátja, helyesebben jötevője, akit személyesen nem is ismer, de nagyon sokat köszönhet neki: „Monseñor Tihamér Tóth”. Tizenöt éves korában ajándékkul kapta néhány művét s azóta állandóan olvassa. A soha nem látott magyar pap valamilyen értelemben az ő lekiatya lett.

Az azonban természetes, hogy ma a legtiszteltebb magyar név Spanyolországban a Mindszenty bíborosé. A nevét legtöbbször hibásan ejtik, vagy képtelenek megtanulni, de áldozatának értékével tisztában vannak és harca a spanyol lélekben nemzeti becsületünk legbiztosabb alapja.

A most tavasszal esedékes barcelonai nemzetközi eucharisztikus kongresszus sok spanyolban feleleveníti az 1938-as budapesti kongresszus emlékét. Egyházi részről már elhangzott a kijelentés, hogy Barcelonában minden tekintetben igyekeznek nagyszerűt alkotni, de a feledhetetlenül szép dunai körmenettel nem tudják felvenni a versenyt.

Egy valenciai orvos, aki a 30-as években két budapesti orvoskongresszuson is résztvett és mint mondta, elmenne még akárhányszor is Budapestre, nemcsak a fürdőkre és a szép „Isla de Szent Margit”-ra emlékszik, hanem feltűnt neki, és ezt nem győzi emlegetni, hogy bármit ígértek meg neki magyar barátai, azt soha el nem feledték és ígéretüket mindig pontosan megtartották.

De a magyar névnek spanyol földön másfajta propagálói is vannak, pl. az irodalom. A cadizi állomáson a jegyem kiállításá-

gyében az állomásfőnökséghez kellett fordulnom. A soros tisztviselő azonnal rendelkezésemre állt, de még készségesebbnek mutatkozott, mikor megtudta, hogy magyar vagyok. Mert a magyar népet nagyon megszerette a kezébe került regények alapján. Pedig amit ő a magyar írókról olvashatott az nem sok és nem is, mindíg elsőrendű; a Sárga róza, Beszélő köntös, a Gyurkovicsok, egy novellagyűjtemény és Zilahy Lajos művei.

A spanyol nagyon szereti a magyar zenét, de csak a könnyű muzsikát, mint ahogy a spanyol zene is mindíg „könnyű” zene. Szimfóniák, wagneri művek, Bartók-féle zene itt alig hallható, mert nincs közönsége. (A madridi operaházat, mely a polgárháborúban tönkrement, még most sem állították helyre. Nem is hiányzik a madridiaknak. Itt (Folyt. a 4. oldalon)

Petőfi Sándorról

ír hosszú tanulmányt a MODERN LANGUAGES c. londoni folyóirat 51. IX.-i számában egy angol fordítója, Evelyn Belchambers, „Egy elhanyagolt költő: A magyar Burns” címmel. „Majdnem összes műve — írja — ugyanazzal a szinte homerosi egyszerűséggel íródott és nyelve az alföld egyszerű népéé, melyet annyira szeretett. (Ne felejtsük el: a magyar nyelvet egyedül a parasztság tartotta fenn) . . . Petőfi is Burns is ugyanazzal a szeretettel viseltettek a haza és természet iránt, mindketten bele voltak gyökerezve népükbe és mindketten fellázadtak az igazságtalanság és társadalmi egyenlőtlenség ellen . . . Bizonyos, hogy Petőfi a XIX. század nagy alakjainak egyike és nagy kár, hogy a túlnyomó többség számára, mely nem ismeri a magyar nyelvet, a lírai költészet egy ilyen kincsesháza örökre csukott könyv kell, hogy maradjon”. (Érdemes megjegyezni, hogy Burnst viszont Arany a „skótok Petőfijének” nevezte.)

(Folyt. a 3. oldalról)

az idegen vendégeket nem operába, hanem bikaviadalra viszik. Liszt rapszódái, Lehár operettjei és a lemezről adott cigánymuzsika kedvenc számai a spanyol rádióknak. S az idősebb nemzedék még ma is felfigyel, ha a rádióban felhangzik az egykor népszerű madridi operett örökéletű slágere: „Hungria de mis amores, patria querida...”

A spanyolnak kitűnő érzéke van a folklór iránt. A valaha látott magyar filmek aratási és szüreti táncjeleneteit még ma is emlegetik, s ha valamelyik spanyol városban magyar táncegyüttes jelenik meg, annak biztos sikere van. Szerintük a magyaron kívül nincs nemzet, mely annyi lelket tudna vinni a táncba, mint a spanyol.

Spanyolország a nemes borok hazája. Itt a „bornevelés”, akárcsak nálunk, tudomány és művészet. Az ivásnak pedig ritusa van s változik borok szerint, mint ahogy akármilyen bort, nem lehet akármilyen pohárból inni. (De különös: a mi nőtainkban több szó esik a borról és a mi költőinket jobban megihlette a „borág” misztériuma.)

Az igazi bortudósok erre felé mind ismerik Tokaj nevét. Jerezben, Puerto de Santa María meg Sanlúcar helységekben, vagyis a spanyol „Hegyalján” rendszerezítve van bodegák látogatása és a borkóstolás. A Domecq-féle nagy pincében már nagyon hangos és beszédes volt a társaság, amelybe belekeveredtem a bortelep látogatása során. Nem ismerték a családok borok erejét. Én tudtam, hogy itt a törvény ugyanaz, mint ami a Hegyalja pincéiben: csak módjával, s tudtam, hogy amit megtapasztalni kell, az a „color, sabor, olor, substancia y vejez”, vagyis a bor színe, zamata, illata, „lelke” és évei, de semmi esetre sem a mennyiségben való fogyasztás. Csendesen „gusztáltam” a cañának nevezett keskeny poharak tartalmát. Áhitattal ittam, alig-alig nyelve valamit. Catador-nak, hivatásos borkóstolónak nézett a vezetőnk. Nem, szakértő nem vagyok — mondtam — de magyar vagyok. „Akkor maga a Tokáj hazájából való — mondtam — és vitt a sanctasanctorum-ba, a pince szentélyébe, ahol öblös

hordókban hektárok, a madre de vino, az anyaborok különböző fajtái érnek. Ide mentünk kóstolni a tokaji „testvéreiből”.

A madridi Chicote-féle ital-múzeumban, ahol 6000 „inkunábulum” van összegyűjtve a világ minden részéből, hazai ismerősök is akadnak: „fütyülő” üvegekben kecskeméti barackpálinka, különböző márkájú tokaji aszúk, porcellánkulaes törköypálinkával, nem hiányzik a szilvórium sem s már messziről feltűnik az „Unicum” jellegzetes köpcös lombikja. De a múzeum tulajdonosa tudja, hogy az a másfél tucatnyi üveg nagyon szerény képviselője a magyar italoknak.

Magyarországról Spanyolországig kell eljőnni, amíg ugyanolyan ízű hentesárút talál az ember, mint a mi hazai készítményeink. Ehhez sok paprika kell. Hát van is itt bővíben! Különösen Murcia környékén, ahol októberben, a paprikaszüret idején piroslik a határ a száradásra összehordott és kiterített paprikatömegetől. Odahaza sohasem láttam paprikamalmot beülről, itt megnéztem egyet. A fejbőljái piros paprikamolárnak azt mondom, hogy az én hazámban is sok paprika terem, azért érdeklődöm a malma iránt. „Hová való?” — kérdezi. Megmondom „Úgy van — mondja elismerőleg — a magyar-paprika kitűnő, olajosabb, mint a mienk”.

A magyar búzáról nem mondok semmit, annak hírét minden spanyol diák ismeri, ha nem „hiányzott” éppen akkor az iskolából. De aki földrajzkönyvek elavult adatai alapján azt gondolná, hogy a magyar föld csak mezőgazdasági terményeket produkál és küld szét a világba, az kénytelen kiegészíteni ismereteit, ha pl. a madridi Atocha-állomáson felszáll a valenciai, vagy az andaluziai automotorra, melynek kivilágított lépcsői mellett el kell olvasnia a csillogó rézbetűket: „Ganz-Danubius, Budapest, 1936”.

A spanyol büszke a gazdag szókincsére. És méltán. Ez a pompás nyelv óriási szókészlettel rendelkezik. Szavaik java része latin és arab eredetű. A spanyol nyelvgeniusz ezeket a szavakat „klasszikus” eredetűeknek tekintti, de már harcol a francia „honos” szavak ellen és könnyen

tekint betolokodónak minden egyebünnen származó szót is. Ezért mindig meglepetésképpen hat, mikor azt mondom, hogy egyik leggyakrabban használt szavuk, a coche magyar eredetű. A kétekedőket a Real Academia nagyszótárához utasítom, ahol a címző után az etimológiai jegyzetben ezt olvashatják: „Del magiar kocsi”.

Két év óta új „magyar” szóval gyarapodott a spanyol szókincs: „Kubala”. De ezt a szót aztán mindenki ismeri, akít a futbal érdekel, akár a legelőkeőbb stádionokat látogatja, akár a külvárosok grundjain rúgja a labdát! Mert köztudomású, hogy az egyik legkitűnőbb „spanyol” játékos, a barcelonai nagycsapat tagja, Kubala (én bizony a keresztnevet nem is tudom) húngaro, azaz magyar

Hát ha már a „húngaro”-nál tartunk, akkor itt meg is kell állnunk. Mert van ennek a szónak itt Spanyolországban még egy másféle jelentése is, és a „húngaro” szónak ezt a jelentését mindenki ismeri, még az is, aki soha életében nem látott egy magunkfajta magyart. Medvével járó muzsikust, medvetáncolatot, amolyan cigánynépséget jelent a szó akár a szálmalmos kasztíliai síkságon, akár Galicia legeldugottabb falujában. S a sok szép után, amit a hírünkkel kapcsolatban már elmondtam, ezt is el kell fogadnunk. De meg is kell vizsgálnunk.

Az Espasa-féle 85 kötetes nagy lexikon szerint a „húngaro” szónak ilyen jelentése is van: „natural de Transilvania”, azaz erdélyi származású. A medvetáncolatok, nagyobbreszt oláhok, valamikor csakugyan Erdélyből, vagy Romániából jöttek ide Romániát vagy Transilvániát jelölve meg hazájuknak és gyakran a magyar hatóságoktól kiállított salvus conductus-sal is rendelkeztek.

En itt eddig kétszer láttam „húngaro”-kat. Egyszer medvével. Ezek andaluziai cigányok voltak. Egy nagyobb csoport tevével járta a madridi utcákat. Volt klarinétjuk, dobjuk és a leányok a tevé körül keleties láncot lejtettek. De bizony ezek is csak spanyolul beszéltek a maguk cigányos módján.

(Folyt. a 6. oldalon)

Egy éves a „Hírünk a világban”

Tavaly, január 15-én jelent meg lapunk első száma. Célul tűzte ki, hogy megállapítsa és dokumentációs módszerekkel mutassa be, mit tud s hisz rólunk a világ, ezzel előkészítse hírünk megjavítását, reális tükröt tartson sokszor illuziókban élő honfitársaink elé s valódi kulturális értékeink bemutatásával, távolmaradva a napipolitikától, erősítse a szétszórt magyarságban az összetartozandóság érzését.

A visszhang nem maradt el. Az emigrációs sajtó pártkülönbség nélkül üdvözölte új lapársát. A NYUGATI HIRNÖK szerint „kifűnő és hézagpótló, tartalmában és nyelvezetében egyaránt választékos könyomatos hagyta el a sajtót”, az ÚJ MAGYAR ÚT teljes egész oldalát szánt ismertetésének és megállapította, hogy a „kezdemenyezés nagyjelentőségű”. Az AHOGY LEHET ezt írta: „HIRÜNK A VILÁGBAN címmel

Borsody István (Pittsburgh): A „Hírünk a világban”-t igen érdekesnek és értékesnek érzem. Csak, ha szabad tanácsot adnom helyedben nagyon vigyáznék arra, nehogy az a romantikus hit kapjon lápot, mintha mi jobbak lennénk hírünknel.

Ucserey Géza (London): A „Hírünk a világban” sikere elsőrangú. Az a véleményem, hogy a legjobb lap az emigrációban.

Elek Péter (Philadelphia): Végre valahára, egy rendes irodalmi nyelven megírt sajtóteremk is megjelent a magyar emigrációban, amely komoly és értelmes és pártpolitika mentes.

Ferdinándy Mihály (Puerto Rico): Szerettel gratulálok a fontos munkához... Lapod kitűnő, hézagpótló és emigrációknakban lényeges szerepet tölt be.

Gábor Róbert (New York): Igen örülök kezdeményezésednek.

Gesztesi Gyula (Párizs): A „Hírünk a világban” minden egyes számával valóságos csomaggal számomra és újból és újból csak gratulálhatok ahhoz, hogy ilyen fontos és életrevaló gondolatot sikerült megvalósítani s ez-

olyan magyar lap indult meg Amerikában, amely valóban hézagpótló az emigrációs sajtó-dzsungelben. A kiváló kultúrérzékkel szerkesztett lap igyekszik minden olyan külföldi adatot ismertetni, ahol a magyar szellem alkotásai szerepelnek. Nemcsak kulturális, de általános magyar érdeket jelent e lap nemes munkája. Igaz szívvel kívánunk sok sikert ehhez az igazán jelentős magyar kultúr szolgálathoz”.

Az év folyamán az emigrációs újságok (Amerikai Magyar Népszava, Amerikai Magyarság, Hungária, Magyarok útja, Kanadai Magyar Újság, Svédországi Magyar Szó, Szabad Magyarság, Új

zél beírni nevedet a magyar emigráció aranykönyvébe.

Gombos Gyula (Zürich): Összinte lelkesedéssel gratulálok. Az emigrációs feladatok kulcskérdését fogtad meg. Mert minden belső erőlködésünk hiába való, ha a világ úgy könyvel el bennünket továbbra is, mint eddig.

Grosschmid Géza (Pittsburgh): Nagyon jó és időszerű vállalkozásnak tartom.

Hunyadi Dalma (Chicago): A lappéldány tetszetős, kifogástalan.

Imre László (USA): Tökéletesnek tartom a lap ötletét. „Történelmi szükségszerűségnek”, mégpedig olyanak, amely fenn fog maradni akkor is, ha haza segít bennünket a jó Isten. Az eljövendő külügyminisztériumnak egy külön osztálya kell, hogy a lap bázisát alkossa majd.

Kárász Artúr (Chicago): A gondolat rendkívül hasznos és érdekes s a lap kitűnően van szerkesztve.

Kertész István (Notre Dame): Örömmel üdvözlöm, hogy e folyóirat megindítására gondoltál. Nem tudom, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésedre, de ha a Bizottmány valamit támogat, úgy ezt megtennie elsőrendű magyar érdek volna... Nagy jelentőséget tulajdonítok az Általad megkezdett, pártpolitikától független munkának.

Kovács Imre (New York):

Magyar Út, stb.) sorra vették át lapunk közleményeit. A legváratlanabb visszhang otthonról érkezett: Pár héttel megindulásunk után a MAGYAR NEMZET hasonló című rovatot kezdett s azt máig folytatja; persze — főleg a népidemokrácia hírnevét regisztrálva — nagyon sovány anyaggal.

Második évünket új formában, nyomtatásban, illusztrálva s angol összefoglalóval kezdjük meg. Reméljük, hogy tovább haladhatunk a fejlődés útján, bár — akárcsak az elmúlt évben — mindennemű anyagi támogatás nélkül (az előfizetések kivételével) ma is teljesen a saját erőnkre vagyunk utalva.

Amikor megköszönjük előfizetőink, munkatársaink, lapunk barátainak segítségét, kis csokorba kötve bemutatjuk eddigi munkánkra vonatkozó spontán véleményeket.

Megkaptam kitűnő lapodat, egyszerűsre elolvastam és őszintén gratulálok hozzá. Remélem ez a szép indulás nem jut annyit sok más reményteljes indulás és kísérlet sorsára, mert erre a Monthlyra igazán nagy szükség van.

Kőerbereky A. István (USA): Azt hiszem, minden gondolkodó ember talál benne magának valót. Gratulálok gondos és objektív szellemben végzett munkához. A magyar öntudatot, szellemet csak az ilyen munka emeli, szolgálja.

Kupa László (Genf): Lapodat értékelem, jónak tartom, szívesen olvasom.

Megyer József (Madrid): A lapot kezdettől fogva ismerem. Mindig szívesen vettem kézbe. Érdekel, más, mint a többiek s hát sosem bibelődik „emigrációs” fekélyekkel.

Rétyi-Gazda György (Rio de Janeiro): Hálásan köszönöm remekül szerkesztett lapodat.

Révay István (Oslo): Nagyon köszönöm az értékes szemleplédányt. Írásod igen jó és érdekes!

Rónai Zoltán (Madrid): Né-
(Folyt. a 8. oldalon)

EGY ÉVES A HIRÜNK A VILÁGBAN

(Folyt. az 5. oldalról)

hány hónapja már annak, hogy örömmel és meglepetéssel kézbe vettem a „Hírünk a világban” egyik számát. A szerény — vagy mondjuk ki bátran, hiszen nem szegény — szegényes lapokon az emigráns sajtó egyik legfigyelemreméltóbb tétét véltem felismerni s az utána következő két szám ebben a hitében csak megerősített. Ezen túl pedig, tekintve a „Hírünk a világban” sajtópolitikai jelentőségétől, a lapban egy régi szívügyem megvalósítását láttam.

Rózsá Miklós (Hollywood): Nagy érdeklődéssel kísérem lapodat, aminek hatása a legnagyobb fontossággal bír a magyar érdekek és kultúra terjesztésében.

Schweng Loránd (Amman): Mindig érdeklődéssel olvasom a „Hírünk”-et.

St. Clair József (Monterey): Az újságot örömmel vettem. Ilyesmire feltétlenül szükség van, de csak akkor szolgálhatja igazi célját, ha teljesen őszintén írunk benne s valóban meg akarjuk tudni, hogy mások mit gondolnak rólunk... Ismét hangsúlyozni akarom, hogy folyóiratod úttörő és alapvető fontosságú.

Szabó Zoltán (London): Köszönöm, hogy küldöd értékes tudósításodat.

Szemes Viktor (Róma): A szeptember 16-i szám körbejár a római magyaroknál... Dunántúli vagyok és soha földbirtokom nem volt. Mégis szíven érintett a kanadai magyar sorsáról írt cikk, mely a magyar kivándorlás kapcsán a magyar mult felé irányított éllel íródott. A kivándorlás kérdését jól ismerem és tudom, hogy nem a földnélküliek, nem a nagybirtok árnyékában élő nincstelének alkották a kivándorlók többségét, hanem tótok, utáhok, rutének és a magyarok közül a kicsi birtokosok, akik e birtoktól megváltak a nagy kaland ígéréseitől megmámorosodva... A kivándorlás szomorú fejezete volt az országnak, az iparosodás lassú menete volt a

fóok, mert hiszen a föld sokkal több gondot, mint hasznot adott. A kiadvány különben igen jó és hézagpótló és sikert kívánok munkájukhoz.

Varga Iászló (Melbourne): Nagyon köszönöm lapod. Igen ügyesnek és hasznosnak tartom.

Végh Imre (Kanada): Munkád hasznosnak ígérkezik... E sokat ígérő nyomtatványban sokkal több az igazság, mintsem hogy rentábilis lehessen.

Wass Albert (USA): Értékes munkásságod ismeros számomra. A „Hírünk a világban” olvasása mindig jóleső érzéseket támaszt: bármilyen elrettentő is a szét-szórtságunk e szomorú földgolyó hátán, vigasztalást jelent, hogy nyomot hagyunk magunk után a különböző népek között.

Közép-kelet európai figyelő

„SZENT SZÁVA ÉLLETE” címen nemrég jelent meg az USA-ban Nikolaj menekült szerb püspök angolnyelvű könyve. (Libertyville, Ill.) A mű a szerb nemzeti egyház és a szerb királyság alapítójáról (1220), II. Endre kortársáról, a szentéletű Száva érsekről szól.

„Paraszt - Lengyelország” dalai, táncai és viselete címmel Sula Benet-től a lengyel parasztság életéről, szokásairól szóló könyv jelent meg New Yorkban. „Könnök ragaszkodásuk a népi szokásokhoz — írja a NEW YORK TIMES ismertetésében (51. XII. 9.) — ellensúlyozza az inváziók és megszállások hatását s Lengyelországot megtartotta a térképen”.

MARTINU UJ KVINTETTJÉT három vonósra és két klarinétra nemrég mutatták be New Yorkban. „Élvezetes zene — írja a NEW YORK TIMES (52. I. 6.) — és a legnemzetibb jellegű, a szónak legjobb értelmében, amit csak hallottunk eddig Mr. Martinutól, aki születésére nézve cseh... A falusi ünnepek dalait, hegedűjét, sípját és táncait halljuk s egyszer-egyszer az erdő csendjét. Nincs szó népi témák közvetlen felhasználásáról, de a nép lelke, egy nagyműveltségű s kifinomult modern zeneszerző közvetítésével, benne van.”

Hazai szemle

MÁR OFFENBACH-operetteket is a békeharc szolgálatába állítanak! A február végén bemutatott „Orpheus az alvilágban” c. operettben az Olympus jelképezi a háborúra törekvő imperializmust, az alvilág pedig a szövetségeseit. Az a békedal, amelyet Orpheus a feleségének, Euridikének ír a darab meséje szerint végülis elterjed az egész földön s az emberek felkelnek a háború ellen.” (MN. 52. I. 27.)

A KLASSZIKUSOK sorozata keretében ez év folyamán Mikszáth „Különös házassága”, Móricz „Rokonok”-ja, Edtvöstől „Magyarország 1514-ben”, egy Tolnai-mű, Tánicsics és Ady válogatott művei, valamint egy összeállítás a magyar jakobinus mozgalom szellemét és célkitűzéseit tükröző versekből, röpíratokból, stb. kerülnek kiadásra. (MN. 52. I. 12.)

CSERMAK ANTAL (1774-1822) vonósnyégyesre írt szvitjét mutatták be Budapesten. A mű „fontos dokumentum arra, hogy Csermák a magyar kamarazenének is úttörő egyénisége volt, aki a verbunkosstílust az egyik legmagasabbrendű műzenei formával egyeztetette össze.”

A RÁDIO ÚJ ZENEI sorozatában sorra mutatják be 130 év kiemelkedő magyar operatermését. Ruzitska „Béla futása” c. művével kezdték, következnek Erkel elfeledett operái, majd Mosonyi, Aggházy, stb. művei. Aztán Bartók Kodály alkotásai, végül a „Husztli kaland”. (MN. 52. I. 26.)

(Folyt. a 4. oldalról)

Az egykori „húngaro”-k már rég eltűntek Spanyolországból, de a nép változatlanul „húngaro”-knak nevezi ezeket a valamikor a Balkán felől Európába érkező és Magyarországról tovább sodródó cigányokat.

Azt azonban már kevésbé tudják, hogy nálunk a cigányok muzsikálnak. Itt táncolnak. A híres andaluziai táncosnők voltaképpen gitana-k. Egyik-másik oly tündöklő karriert ér el, mint nálunk a nagy cigányprimások. Csakhogy mi különböztetünk magyar zene és cigányzene között. Ők a gitana művészetét nemzetibbnek érzik.

NYUGATI FIGYELŐ

Az amerikai pilóták bebörtönzése

de főleg váltságdíj ellenében való kiengedésük osztatlan felhaborodást keltett Amerikában. A közvélemény nagyrésze nem tett különbséget rabnép és csatlós-kormány között. A washingtoni TIMES-HERALD-ban pl. (51. XII. 29.) ezt olvashattuk: „... ha egy rámenos amerikai ülne a Fehér Házban és a State Departmentben Acheson és Truman helyett, embereink kiszabadítása után megraknók repülőinket bombákkal, beleértve az atombombát és Magyarországot a pokolba bombáznók”.

Az Amerikai-Magyar Szövetség január 27-én Philadelphiában díszvacsorát rendezett a kiszabadult pilóták tiszteletére. Ezen Nagy Ferenc volt miniszterelnök fejezte ki sajnálkozását a pilótákat ért sérelemért, melyet a hatalmat bitorló kommunista kormány a magyar nép nevében elkövetett. Hangsúlyozta, hogy a magyar nép épp olyan rab, mint a pilóták voltak. Őket hazájuk megváltotta a börtontől. De a leigázott népek milliói sem maradhatnak bezárva örökre, a szabad világ népeinek meg kell váltaniok őket. Végül meghívta őket a magyar nép nevében, mint amelynek nagy többségét képviselte, „akkor, amikor szabad volt — a felszabadult Magyarországra, „ahol az egész nemzet vendégszeretete fogja jövatenni a rajtuk eseti sérelmet.”

A newyorki filharmónia

5000-ik hangversenyén (51. XII. 13.) a fő műsorszám Bartók „Divertimento vonószekarra” c. művének bemutatója volt. „Bár egy estén adták elő az elfelejtett cseh (Kalliwoda, aki az első hangversenyen -1842- szerepelt) nyitányával, nem valószínű, hogy Bartók jövője Kalliwodáét ismétli meg. Nemcsak a zene maga, de a fogadtatása a közönség részéről is nagyobb tartósságot jó-

sol. Ahol Kalliwoda konvencionálisan írt, Bartók eredetien alkotott. A magyar népi anyagra való emlékeztetése ellenére a partitúrája határozottan egyéni s rendkívül hatásosan van hangszerelve. Jóllehet 1939-ben íródott, csak egyszer játszották ebben a városban, egy évtizede. Így egy jelentős újdonásnak lehet tekinteni”. (CHRISTIAN SCIENCE MONITOR, 51. XII. 22.) A hangversenyt a magyar születésű, de magát csehnek valló Széll György vezényelte.

Bartók-bemutatók

Bartók egyetlen nagy kórusművét a „Cantata Profana”-t („Az elvarázsolt szarvas”) január 6-án mutatták be New Yorkban. A szöveget, mely egy román legendán alapul szintén Bartók írta. A kritika kedvezően fogadta. „Bonyolultsága mellett” — írta a New York Herald Tribune (52. I. 7.) — a zene az érzelmi őszinteség és egyszerűség benyomását kelti.”

A „Tánc-szvitet” a Philadelphiai Zenekar mutatta be Washingtonban. „A zene újra felkavarta bennünk a vágyat, — írta többek közt a WASHINGTON POST kritikusa (52. II. 13.) — hogy gyakrabban halljuk a nagyobb zenekari műveit e géniusznak, akit 1945-ben bekövetkezett halála végül elindított a maradandó hírnév ösvényén, melyet az élet megtagadott tőle.” (A hangversenyen két Liszt-mű is szerepelt).

BATOR VIKTOR a newyorki Magyar Helikonban 1952. II. 13-án előadást tartott Bartók Béláról. Az előadást Barankovics István vezette és zárta be.

*

Dr. Bobula Ida előadása

A Library of Congress Information Bulletin (52. I. 14.) írja: „Dr. Bobula Ida résztvett az Amerikai Régészeti Intézet nemrég megtartott évi ülésén a Princeton-Egyetemen. Értekezést ol-

vasott fel a sumir víz-istenről, a „Nagy Szarvas”-ról, melynek kultusza továbbélni látszik a magyar néphagyományokban és művészetben. Az előadást a Library gyűjteményéből való anyagról készült diapozitívekkel illusztrálta”.

Gábrriel Asztrik

egyetemi nyilvános rendes tanár hosszabb tanulmányt közölt az Ottavai Egyetem folyóiratában (51. IX.-XII.) „Preparatory Teaching in the Parisian Colleges during the XIVth Century” címmel. Egy másik angol nyelvű tanulmánya Szent Margit magyarságával foglalkozik („The spirituality of St. Marguerite of Hungary”). A Chicagói CROSS AND CROWN (51. IX.) közölte.

A MEDIAEVAL STUDIES, a Torontói Középkori Intézet legújabb kötete James Corbett tollából hosszabban idézi Gábrriel Asztrik egyik még Budapesten megjelent tanulmányát a Debreceni Egyetemi Könyvtárban lévő nürnbergi eredetű kéziratokról.

1951 száz legjobb lemeze

közé a NEW YORK TIMES (51. XII. 30.) öt magyart soroz: Bartók „Zenéjét vonósokra, ütőhangszerekre és celestára”, Bartók „Rapszódiaját csellóra”, 2 Liszt: Zongorazene c. lemezt és Lehártól „Luxemburg grófját”. Három lemeznek magyar az előadója. (A többi keleteurópai: 1 Sibelius, 1 Smetana 2 Chopin).

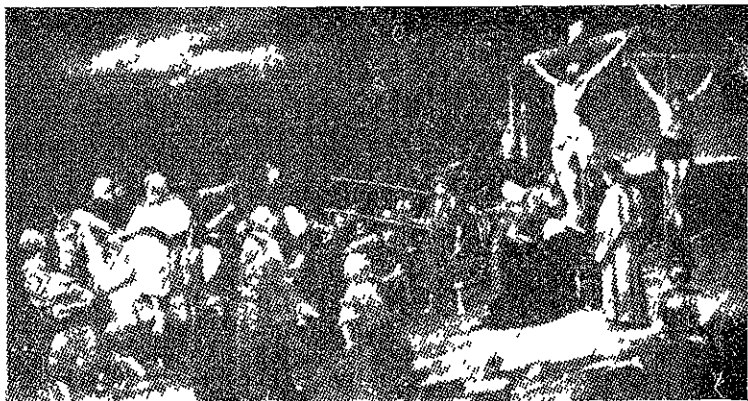
A WASHINGTON POST (52. I. 13.) 50 legjobb multévi lemeze közt szerepel Bartók „Zenéje vonósokra, ütőhangszerekre és celestára”.

Rózsa Miklós

„Quo Vadis”-hoz írt zenéjéről, melyet lemezen is forgalomba hoztak, olvassuk a VARIETY 51. XI. 2-i számában: „Rózsa partitúrája a legnagyobb e fajta vállalkozás a filmtörténetben.

(Folyt. a 8. oldalon)

Zrinyi Miklós mondotta: Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók!

Munkacsy Mihály: Krisztus a Golgotán (Philadelphia). — Michael Munkacsy: Christ on Calvary. (Philadelphia).

(Folyt. a 7. oldalról)

Tematikailag az istenhívo spiritualizmus gyozelmét ábrázolja az istentelen pogány erkölcstelenség és zsarnokság felett... A szinfónikus zene korlátait meghaladó epikus mű mindenkor világos, felvillanyozó és színekben dús... A Quo Vadis-partitúra vitán felül a legmaradandóbb filmzene, amit valaha írtak."

Kerényi Károly műve

Kerényi új művéről Thomas Mann írt kritikát a *WELTWOCHÉ* 51. XII. 14-i számában. A „Mythologie der Griechen” angolul is megjelent (The Gods of the Greeks”) s a *NEW YORK TIMES* (51. XII. 2.) szerint Kerényi, „a németül író magyar tudós, nem et alapossággal” írta meg művét.

A Szónyi - testvérekről New York legunnepelebb magyar táncospárjáról közöl hosszú cikket a *NEW YORK TIMES* (51. XI. 4.).

A Bombayi Nemzetközi Vásáron magyar pavilont is állított fel a

budapesti kommunista kormány. A Vásár január közepétől február végéig tart. (Magyar Nemzet, 12. II. 7.)

Az egyidejűleg rendezett asztalitenisz - világbajnokságokon Magyarország második lett Japán mögött.

Kabos Ilonka

a Londonban élő magyar zongora művész nő nagysikerű hangversenyt adott New Yorkban. „Stílusa nagyvonalú s grandiózus... Játéka egy érett zenész művész-filozófiáját tükrözte.” — írta róla a *NEW YORK TIMES* (51. XII. 16.). Műsorán Liszt, Bartók és Kodály-művek is szerepeltek.

A londoni Times

52. január 28-i számában két érdekes kis hírt közöl 100 évvel azelőtti számából. Az egyik szerint „Kossuth-tal, a magyar számúzóttal, gyarapodott Mme Tussaud és Pia (viaszbáb-) Múzeuma”. A másik címe: „Orosz

bolhák”; „200 ilyen kis állat volt naponta kiállítva a Leicester Square 5-ben. Egy shillingért lehetett látni a bolhákat minden nemzetből, ágyút sütöttek el vagy utaztak, ill. vezettek diliszáncot és omnibuszt. Kossuth négy osztrák bolhán ült, míg Napoleon Lajos egy orosz bolhán, az 5 éves Herkulesen.”

A NATIONAL COMMITTEE FOR A FREE EUROPE

magyar tanulóügyi és tájékoztató osztiálya nemrég adta ki „Hungary in the year 1951” c. évkönyvét, mely a múltévi magyarországi események kiértekelését s kronológiáját tartalmazza. A könyv az emigráció első ilyen-tajta terméke.

Lehár

„Cigányszerelem” című operettje jelent meg nemrég LP-lemezen. „Lehár nevét — írja róla a *NEW YORK TIMES* (52. II. 3.) — mindig a bécsi operettel kötik össze, azonban a Magyarországon született és úgy szokta hívni magát, hogy „bécsi magyar muzsikus”.

Lehár „Víg özvegyét” újra filmre veszik Hollywoodban (51. XI. 4., NYT.)

AZ „ELSEVIER'S MAANDBLAD

az egyik legnagyobb holland tudományos és művészeti folyóirat „Jóska, a falu zsenije — Humor az akasztófa árnyékában — Budapest mégis kacag” címekek hosszú cikket közöl a kommunistaellenes magyar humor gyöngyszemeiről (1951. XII. 29.)

JAVITSUK HIRÜNKET! Vezércikk

(folytatás a 2. oldalról)

kevésbé eitol, mint a kozolhető anyag elkészítésétől. Ma értelmes, logikus és jó kozolhető anyag hiányában szenvedünk. Ne mondjuk azt, hogy nem érek rá, mert meg kell élnem. Mert aki ma nem hoz áldozatot, az el fog sülyedni, vagy elfelejti nemzete, mikor segítség kell számára.

Számtalan lehetőség kínálkozik. De még ott sem tartunk hogy megbírálhassuk, hogy mire vagyunk képesek és mit, mikor és mennyit tu-

dunk végbevinni. Ezért elindulásképpen mindenki, aki ezeket a sorokat olvassa, közzölje e lappal elgondolásait. Közzölje, hogy miképpen képzelettel hírnök javítását és azt is, hogy a maga részéről mivel és milyen mértékig tudna közreműködni. Mert semmi sem oly kicsi és szerény, hogy ne lehessen használni. És semmi sem élo, ha nem az egész magyar társadalom alakítja ki. Fogjunk össze és építsük ki hírnököt. Ezzel segítünk onmagunknak és nemzetünknek.

TELEKI GEZA

Magyarok a nagyvilágban

A BRITISH-HUNGARIAN CULTURAL FELLOWSHIP

fogadást rendezett az Európa Mozgalom londoni konferenciájának delegátusai tiszteletére, 1952. I. 20-án. Az esten Dessewffy Gyula, a Szabad Európa Rádió magyar osztályának vezetője beszélt.

A Buenos Airesi Magyar Színjátszó Társaság Sao Paulóban

A Buenos Airesi Magyar Színjátszó Társaság, amelynek tagjai: Kszenyi Olga, Komár Júlia, Vaszary Pirooska, Cselle Lajos, Hajmássy Miklós, Páger Antal, Szilassy László január 3 óta háromhónapos braziliai turnén van. Január 20-tól március 15-ig 9 darabot mutatnak be Sao Paulóban.

Ellenállási emlékünnepe Washingtonban

A német és szovjet megszállás ellen Magyarországon függetlenségért vívott ellenállási harc mártírjainak emlékére 1952. I. 20-án emlékünnepeket rendeztek a washingtoni Kossuth-Házban. Az unnepe beszédét Teleki Géza mondotta, utána a Magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság egyik volt vezető tagja, egy amerikai admirális beszélt. Az est második felében Freund Etelka, zongoraművész adott gyönyörű hangversenyt Bartók-, Kodály-, Liszt-művekből. Az unnepegen megjelent az amerikai közélet számos képviselője, a Szabad Európa Bizottság alelnöke, a State Department több tisztviselője, a társémigrációk képviselői, a magyar emigráció és az amerikai magyarság vezetői, menekült magyar tudósok és művészek, valamint a magyar emigráció és a washingtoni magyarság számos tagja. Délelőtti szentmise és istentisztelet volt; utóbbin dr.

Soos Geza hirdetett ígét. Az unnepeket fogadás követte a Nemzeti Bizottmány helyiségeiben. Az emlékünnepe rendezői Teleki Géza, dr. Hám Tibor, Bakó Ele-

mér és Csicsery-Rónay István voltak. A Radio-Free Europe helyszíni közvetítést adott, a Voice of America pedig több adásában ismertette az estet.

AZ ELSŐ «KÜLFÖLDI» MAGYAR

Kevesen hallottak Escandely (Gyertyamárrogató) Mátéről, pedig nemcsak az első magyar volt, aki életét külföldön, sőt más világrészben élte le, de egyúttal ő volt az első keresztény mártír is Kinában („Mathiel Escandel, le premier martyr chrétien en China”, Párizsi Földrajzi Társaság, Comte Ref. 1886. V. 12.), s egyháza boldoggá avatta.

Escandely Máté életét gróf Kuum Géza hátrahagyott jegyzetei alapján állította össze Ács Tivadar „Magyarok idegenben”, (Budapest, Magyar Téka, 1941). A jegyzetek számos értékes dokumentumot tartalmaznak.

A „De rebus Hungaricae Provincias Ordinis Predicatorum” c. munka (Viennae, MDCIII.) Escandely Mátéről a következőket mondja: „és nem elhallgatandó, sőt igen nevezetes Escandely Máté kiváló jámborsága miatt, Budáról, a magyarországi városból származik s azután néhány évekig mint remete élt a Sion-hegyen, Jeruzsálem mellett; az indusokhoz költözött. Innen a Szi-nai-birodalmon át Chinának egy bizonyos részébe ment, ahol őt embert támasztott fel a halálból, ... papi esodatételekkel sokakat nyert meg a kínaiak közül Krisztusnak. Végre a bonczok híte miatt, melyet hirdetett, megölték; dicső mártírumságot szenvedett. Így írta Jarricus Péter, a jezsuita, azoknak a kínaiaknak elbeszélése alapján, akik azt állítják, hogy azoknak leszármazói, kik magától Mátétől nyertek fanitást Krisztus tanának tiszteletében”.

Már e szövegből kitetszőleg is, Escandely Budán született, vagy Budáról való. Miklósi László szerint „provánszi családból született Budán”, de forrását nem jelöli meg. Valószínűleg valamilyen régi munka, mely foglalkozott személyével, nevének francia hangzásából következett ki. „Vannak, akik Szent István korába helyezik, némelyek szerint a XIV. században élt” — írja ugyanő. Semmi kétség, hogy a XI. század első felében élt. Ács Tivadar azt is bebizonyított, tekintve, hogy a magyar Pálosrend alapítója nem őszébb esztergomi kanonok volt (két és fél évszázaddal később), hanem Escandely Máté!

Egy 1668-ban, Bécsben megjelent munka („Fragmen Panis Corvi Proto, stb.”, I. Szabó és Hellebrandt: Régi magyar könyvtár III.), melynek szerzője Eggerer András, két XV. századbeli magyar pálos szerzetes kézirati hagyatékát, stb. dolgozta fel a műben, ezt mondja: „A dolgok ugyanazon idejében, egyazon évben történt, a távoleső keleti tartományokban, hogy Zorerard tanítványát, Benedek remetét a rablók megölték, a pálosok remeteségét híressé tette Escandely Máté, magyar nemzeti-ségű budai polgár a dicső apostoli királyságból, kinek egyéb dolgait a világ jobban ismeri, mint mi. Ekkor István, első magyar király alatt sokakat világosított meg az Evangélium fényé, a hit hevével, már nem tartóztatta magát és égve egyedül

(Folyt a 10. oldalon)

BAJCSY-ZSILISZKY ENDRE: A szétszórta magyarságot legalább a szellemi síkjain fogjuk össze: a drága magyar nyelv, a magyar művészet és irodalom, általában a magyar művelődés, az együvértartozás és a magyar történelmi öntudat kultuszában. (Üzenet a franciaországi magyarsághoz).

(Folyt. a 9. oldalról)

vágyától, hogy Palestinát megláthassa, Jeruzsálembé indult. Miután imádkozott mindazokon a helyeken, melyeket a Megváltó lábnyomai érintettek, elfogva a magányra való vágyakozástól, s a Sion-hegy menedékeibe vonult vissza, mégpedig abba a remeteségbe, melynek felállítását véletlenül ő maga sürgette éveken át Magyarországból. Ebben az időben a magyar pusztaságokon néhány férfi tartózkodott, akiket remetéknek neveztek, akik halottak honfitársuknak, Escandelynek híret, Jeruzsálembé mentek és elfogadták a remeteség életszabályait és törvényeit, próbáként”.

„B. Escandely valóban dicsó halála után — írja a két pálos — Magyarországból egyik-másik odautazott, ahol az 1215-ik esztendőben megismerték a kolostori remete életét s éppen honfitársainak példájára otthagyták a barlangokat és üregeket és közös életnek szentelték magukat s a hatalmas kolostorban, mely már régtsége miatt omladozik, befogadva, fogadalmas kolostorlakók lettek”. Eggerer hozzáteszi: „Nehogy ezt bárki is hihetetlennek tartsa, hivatkozom a szavahihető Zualard János úrra, a Szent Sír lovagjára, aki az 1584-ben, zárandoklatáról megjelent munkájában miután leírta a Tábor-hegyet, . . . a következőket fűzi hozzá: 'és volt még egy templom, Szent Helénának emelve, kolostorával, melyet a magyar király őfelsége gazdagon felékesített s melyben az első remetének, Szent Pál rendjének nagyon sok magyar szerzetese lakott.”

„E kitérés után térjünk vissza Escandelyhez — folytatja a szöveg — ő itt az előbb említett távolos hegyekben néhány évet eltöltött, közben eltelve Istennel, kegyessége ösztönzi, hogy segítsen azokon, kik a hitetlenség sötétségében synylódnak és fogadalmat tesz, hogy az evangéliumi tanokat el fogja terjeszteni az Indiákon is, nem messzebbre, mint a sinai-birodalmi tibetiek szorgalmas országában, melyet föld és víz vesz körül. Itt felállította Isten birodamát s életének feddhetetlenségével, prédikációinak hatásával s a csodák töme-

Liszt Ferenc igazi nagysága

Az utóbbi időben Európában s Amerikában egyaránt megkezdődött Liszt átértékelése. Londonban Liszt-Társaság alakult, az Egyesült Államokban egyre-másra jelennek meg Liszt kevéssé ismert művei lemezen, nemrég pedig egy újabb Liszt-könyv (Ann M. Lingg: MEPHISTO WALTZ, New York) gazdagította az eddig sem szegény Liszt-irodalmat.

„Újabb Liszt-lemezek — Két szimfónikus költemény s zongoraművek bizonyítják a zeneszerző jelentőségét” címmel a NEW YORK TIMES (51. XI. 18.) írja: „Egyik művet sem (Tassos, Hónok csatája) játsszák gyakran; s az igazat megvallva, elég régi-módiaknak tűnnek. Ez így van annak ellenére, hogy valódi genialitás sugárik egyes részekből, mely megelőzi Csajkovszkijt és Strausst. A lényeg az, hogy Lisztben ezek az eszmék mindenki más előtt születtek meg s az 1850-es években hatalmas meg-rázkódtatást okozhattak. Nem hiába tekintették Lisztet a jövő zeneszerzőjének. Még ha e két partitúra történelmi jelentősége túl is szárnyalja valódi zenei értéküket, elégséges módon bizonyítják Liszt zsenijét;

„Liszt új megvilágításban” — ez a címe ugyane lap egy másik hosszú cikkének. (52. I. 20.) „Egy új Liszt-kép, az alkotó zeneisé, van kialakulóban, hála az olyan erofeszítéseknek, mint amilyen pl. a nemrég alapított Liszt-Társaságé. — írja az újság. — A társaság sorozatosan kiadja Liszt kevéssé ismert műveit... Létesít egy Liszt-könyvtárat is... Sok tagja van az Egyesült Álla-

mokban ahol most állítják fel a new yorki tagozatot... A társaság első kiadványa Liszt élete utolsó 20 évének zongoradarabjaiból van válogatva... A „Csárdás macabre”-ral kezdődő gyűjtemény valósággal megdöbbent sokféle modern jellemvonásával. A „Csárdás”-ban van egy Ravel-szerű szakasz. Később egy még meglepőbb passzázs következik, mely egyenesen egy Debussy-prelude-ból léphetett volna elő. Egészen Debussy-szerű egy másik darab, melynek még impresszionista-jellegű címe, „Szürke fellegek” is a francia zeneszerzőre emlékeztet; méginkább a mű misztikus atmoszférája, bizarr színezése... Egyetlen zongoraművében sem volt Debussy oly szeretlenül disszonáns, mint Liszt e feltűnően eredeti művének két utolsó sorában, „Unstern” c. művének egy szakasza különös módon rokonhangzású dallam, harmónia és ritmus terén Debussy „Danseuses de Delphes” c. prclude-jének főtémájával... Néhány esetben Liszt (már 1880-ban!) mindenkit megelőzve alkalmazta az atonalitást”.

Mint ugyancsak a NEW YORK TIMES régebben írta (51. IV. 15.) egy másik Liszt-művel kapcsolatban: „Ez egy lángoló géniusz profétái műve. Messze megelőzte korát koncepcióban, feldolgozásban és harmóniai ötletekben. Wagner, Mahler és Strauss Richard csirájukban jelen vannak s lassanként rájövünk, miért ragaszkodnak a zenetudósok annyira állításukhoz, hogy Liszt a XIX. század egyik legnagyobb zenei hatóereje volt”.

gével sokakat megtérített s lelkükbe főképp a mély hit gyökereit ültette. Közben számtalan csodatéttel őt halottat keltett életre. S mikor napról-napra jobban ragyogott az ő feddhetetlenségének híre, többen, akiket a boncok hitvány babonáikkal megnyertek maguknak, lesből megtámadták őt, bekerítették s dárdaikkal véget vetettek a dicsó mártír életének”.

Escandely halálát másképp írja le Kircher német tudós („Des-

criptio Chinae”) s nyomában az eddigi életrajzírók. E szerint a boncok által felzgatott tömeg felgyújtotta a hittérítő házát, de a tűz az ő imádságára elaludt. Erre megkövették. A sírját díszítő keresztet még 1541-ben látta Mendez Pinto portugál író. A sír Shantung egyik városának, valószínűleg Ci-nan-nak határában állt s rajta kínai írással ez a felírás: „Jézus Krisztust Mária szűzen foganta, szűzen szület, szűz maradt”.

OUR REPUTATION IN THE WORLD

ENGLISH SUMMARY

Editor's note: Beginning with this issue short English résumé will be presented in every number by Prof. Geza B. Grosschmid of Duquesne University, Hungarian-born Dr. Grosschmid, an economist is the author of several books and monographs and regularly contributes to American and foreign scientific journals.

The author of the feature article, Professor Géza Teleki, is the son of the great Hungarian martyr statesman, Count Paul Teleki. Before he fled Hungary in 1949, Mr. Teleki had been professor of economic geography at the University of Kolozsvár (1942-44), member of the Hungarian armistice delegation (1944), Minister of Education (1945). Since 1949 he is teaching at the Woodrow Wilson School of Foreign Affairs of the University of Virginia. In his article Professor Teleki surveys the reputation of Hungary abroad and proposes ways and means by which this reputation

might be improved. Mr Teleki underlines the fact that this goal can be achieved only through a positive, personal ethical conduct and a factual presentation of Hungarian cultural assets.

Father Joseph Megyer contributes the essay „Our reputation in Spain”. According to Father Megyer, who now lives in Spain, Hungary still represents the kingdom of St. Stephen to the Spanish people. St. Elisabeth of Hungary is one of the most popular saints in Spain; every „Isabel” knows that she is her patron saint. There are many churches dedicated to St. Elisabeth. The name of Cardinal Mindszenty is the most honored Hungarian name in Spain today. Hungarian literature and light Hungarian music are popular; while Hungarian wine, paprika and wheat are well known. There is, however, a less flattering aspect to the Hungarian fame: the gypsy bear-keeper is also called Hungarian (húngaro) in Spanish.

On the occasion of the first

anniversary HIRÜNK A VILÁGBAN reviews the favorable comments received from both the emigré press and leading emigré personalities. „Last year, on January 15”, we read in the review, „the first issue of our monthly was published. Our goal is to show and illustrate, with documentary evidence, the opinion of the world about Hungary and the Hungarian people, to improve this reputation, to provide our fellow countrymen with a mirror of reality. By presenting our real cultural assets, while staying away from politics, we want to strengthen the feeling of affinity among Hungarians scattered all over the world... We begin our second year in a new form, printed, illustrated and with an English summary. We hope to be able to show signs of further improvement in spite of the fact that, just as last year, we are still depending on our own resources, receiving no financial assistance of any kind (except the subscriptions).

Nemrég jelent meg Taft szenátor elnökjelölt könyve („A foreign policy for Americans”, Doubleday and Co., Garden City, N. Y.), melyben a vasfüggöny mögötti országokkal is foglalkozik.

„Az oroszok — írja többek közt — kifejlesztették a beszivárgás módszerét... Elzárányú erőfeszítések során a kommunisták észrevehető sikereket értek el. Ez természetesen azt az ötletet adja, hogy mi ugyanezt tehetnénk, különösen a csatlós-országokban. Ez az országokból sok emigráns van, akik szívesen visszamennének... Bár ez veszedelmes vállalkozás lehet... Bizonyos, hogy ha a kommunizmus haladást érhet el egy túlnyomóan amerikai elvekhez ragaszkodó országban, a szabadság még nagyobb előmenetelt kellene, hogy felmutasson egy országban, ahol valószínűleg a nép

háromnegyed része máris jobban szereti a szabadságot, mint a kommunizmust...

Könyvek

Azt hiszem, hogy egy aránylag kis összeg, ha megfelelő módon költik el, sikerrel tudná kifejleszteni a szabadság iránti szeretetet a szovjet uralom alatti területen és ez a legdermesztőbb hatással járna minden Európa előzónlését célzó szovjet szándéokra s a kommunista uralom megdöntésére vezetne ez államok egy részében”. (119 o.)

„The incredible Balkans” címmel jelent meg 20 éve egy könyv (Berkovici Konrad-tól, Loring & Mussey, New York), mely a lehető legszubjektivebb beállításban tárgyalja Magyarországot.

Két fejezet tisztán magyar vonatkozású: „A magyarok balkanizmusa” (217-240 o.) és „Cigányok és magyarok”. (241-256) Elszórtan sok más magyar vonatkozás is van. A könyv a Magyarországra és a magyarságra vonatkozó téves és torz ismeretek bő tárháza. Feltétlenül számlálásba kell venni, amikor azt kutatjuk, hogy miért ismerték a magyarságot helytelenül a nyugaton.

Stoddard Lothrop: „Into the Darkness” (New York, Duell, Sloan & Pearce, 1940.). A XIX. fejezet (224-225 o.) címe: „Berlin to Budapest”. Budapest és Magyarország 1940 telén. Interviewk Teleki Pállal, Csákyval, Eckhardt Tiborral és más magyar politikusokkal. Magyar bel- és külpolitikai kérdések. Az erdélyi kérdés, a roman-magyar viszony.

OUR REPUTATION IN THE WORLD

A long article reviews the life of Father Matthew Escandely the first Hungarian to become famous abroad. A missionary who suffered martyrdom in China in the 11th century, Father Escandely was later beatified by the Roman Catholic Church. Four items tell us about the life and doings of exiled Hungarians. At the Kosuth Building in Washington, D. C. on January 20, 1952. there was a commemoration program dedicated to the martyrs of the Hungarian resistance against German and Soviet oppression. On the same day the British-Hungarian Fellowship sponsored a reception to meet the delegates to the European Movement Conference in London. On February 13th Mr. Viktor Bátor delivered a lecture on Béla Bartók in New York. The fourth item is about the Hungarian theatre company in Argentina.

In the column, CENTRAL-EASTERN EUROPEAN OBSERVER, news is discussed about nations living in that area. The purpose of this section is to review the achievements of Hungary's neighbors, and thus promote cooperation among people in the tradition which was represented in Hungary by such men as Louis Kossuth, Béla Bartók, etc. In this issue we read two book reviews, one on the book about archbishop Saint Sava, the founder of the Serbian national church and kingdom, written by the Serbian bishop Nicholai, and one on a book about the Polish peasantry. The Czech composer, Martinu's new quintet is also reviewed.

"The True Greatness of Franz Liszt" tells us about the reevaluation of the Hungarian composer, especially in connection with the

Liszt Association, founded in London last year. The NEW YORK TIMES wrote in connection with a rediscovered Liszt composition: "... One cannot escape the fact, that it is a prophetic work of flaming genius. Considering its date — it was composed before 1850 — it was far ahead of its day in conception, treatment and harmonic ideas. The seeds of Wagner, Mahler and Richard Strauss are present, and one begins to realize why musicologists are so insistent on their claim that Liszt was one of the mightiest musical forces of the nineteenth century."

One of the most important columns of HIRÜNK A VILÁGBAN is the WESTERN OBSERVER. It notes, among other items, Thomas Mann's review of Professor Kerényi's new book, "The Gods of the Greeks"; Dr. Bobula's paper at the annual meeting of the Archeological Institute of America; Professor Gábel's essays in Canadian and American journals, etc. Miss E. Belchambers, British Petofi-translator, published the essay, "A Neglected Poet: The Hungarian Burns", in the MODERN LANGUAGES of London. She writes: "Petofi was one of the great figures of the nineteenth century, and it is a thousand pities for the vast majority who are unacquainted with the Magyar language, that such a treasure-house of lyric poetry must remain forever a closed book."

The way the Budapest red quislings treated the American flyers who lost their way over Hungary has caused a considerable loss of reputation for Hun-

gary. An example: It was suggested in a Washington newspaper that the U. S. "should bomb with A-bombs Hungary to hell" as retaliation. The American-Hungarian Federation honored the liberated pilots with a testimonial dinner in Philadelphia. Ferenc Nagy, former premier of Hungary, was the main speaker. He emphasized the fact that the Hungarian people is a prisoner of the communist regime just as the pilots were. He invited the airmen, in the name of the Hungarian people, to liberated Hungary, "where the hospitality of the whole nation will make up for the injustice suffered."

In the music-section it is mentioned that, according to THE NEW YORK TIMES, there are five Hungarian records among the one-hundred best records of 1951; Miklós Rozsa received a very favorable review for his music to the film "Quo Vadis", Ilonka Kabos, Hungarian pianist living in England, gave a recital in New York. Several, hitherto unknown, compositions of Bartók were first performed in America, among them his great choral, the "Cantata Profana" and his "Divertimento for Strings", the latter at the 5000th Concert of the New York Philharmonic Symphony Society. Bartók's "Dance Suite" was presented by the Philadelphia Orchestra in Washington. "The music", wrote the WASHINGTON POST, "stirred in us again a desire to hear more often the larger orchestral works of this genius, whose death that path of permanent fame in 1945 finally launched him on which life had withheld from him."

"Hírünk a világban"
Hungarian Monthly
Megjelenik havonta

Szerkesztő
Csicsery-Rónay István

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

P. O. Box 1005, Washington D. C.
Elufizetés USA-ban Egész évre 4
dollár, félévre 2 dollár. Más országokban.
havi 2 pósta-coupon

A "Hírünk a világban" bármely
közleményét a forrás megjelölésével
bárki átveheti — kivéve a
„Hungarian Observer”-t.

FROM EMERSON'S WELCOME-ADDRESS TO KOSSUTH: ... WE CONGRATULATE YOU THAT YOU HAVE LEARNED HOW TO CONVERT CALAMITIES INTO POWERS, EXILE INTO A CAMPAIGN, PRESENT DEFEAT INTO LASTING VICTORY. FOR THIS NEW CRUSADE WHICH YOU PREACH TO WILLING AND UNWILLING EARS IN AMERICA IS A SEED OF ARMED MEN... AND, AS THE SHORES OF EUROPE AND AMERICA APPROACH EVERY MONTH, AND THEIR POLITICS WILL ONE DAY MINGLE, WHEN THE CRISIS ARRIVES, IT WILL FIND US ALL INSTRUCTED BEFOREHAND IN THE RIGHTS AND WRONGS OF HUNGARY, AND PARTIES ALREADY TO HER FREEDOM. (Kossuth in New England, John P. Jewett & Co., Boston, 1852).